ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2019/HC-A/333
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އިބްރާހީމްދީދީ / ސޯބުވާގެ، ސ.މަރަދޫ
- **އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:** އަލީދީދީ / ސޯބުވާގެ، ސ.މަރަދޫ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި މަދަނީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަށުން ބަދަލު ނަގައިދިނުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ނިމުން ތާރީޚު: 13 ރަޖަބު 1443
14 ފެބްރުއަރީ 2022

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ނިމިގޮސް ޝާއިޢުކުރި ތާރީޚު:

24 ޝައްވާލް 1440

27 ޖޫން 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 548/Cv-C/2018
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި މަދަނީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަށުން ބަދަލު ނަގައިދިނުން
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 08 ޑިސެންބަރު 2018
- ނިމުނު ތާރީޚު: 29 އޭޕްރީލް 2019

މަދަނީ - އިހުމާލުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި މަދަނީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ދަށުން ބަދަލު ނަގައިދިނުން - ޤާނޫނު ނަންބަރު:6/91 (މުދާ ވިއްކުމާބެހޭ ޤާނޫނު) 22 (ށ) - މަދަނީ މުޢާމަލާތުގައި އިހުމާލު - އަތުމަތީވެރިކަން ނުވަތަ މިލްކުވެރިކަން - އަތުމަތީވެރިކަން (possession) ނޫނީ އަތުމަތީވެރިކަން ފޯރިއަވަހަށް ލިބުމުގެ ޙައްޤު (right to immediate possession) - ނުހައްޤުން ގޮތުގައި މުދަލު ބަދަލު ކުރުން (conversion) - ނުހައްޤުން ގޮތުގައި މުދަލަށް އަތްދިގުކުރުން (trespass) - [illegible] ކުރި ނޫން ގޮތުގައި މުދަލަށް އަތްދިގުކުރުން (unlawful interference with Goods) – doctrine of laches

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އާއި [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލައިގެ ތަފްޞީލު:

1. ސ.މަރަދޫ ސޭބުލާގެ އަލީދީދީގެ ނަމުގައި ހިންގަމުންދިޔަ "[illegible]" [illegible] ކިޔާ ފިހާރަ އާއި [illegible] ހުރި ތަކެއްޗާއި މުދަލާއި، [illegible] ސ.މަރަދޫ ސޭބުލާގެ / އިބްރާހީމްދީދީގެ [illegible] ދަށުން [illegible] ކަމަށްބުނެ، [illegible] ފިހާރަތަކުގެ [illegible] މުދަލުގެ އަގާއި، [illegible] ފިހާރައިން [illegible] [illegible] [illegible] ގެއްލުންވެފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] އާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަލީދީދީ [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގައި މައްސަލަ ހުށަހެޅިއެވެ.

2. މިމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 548/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއިން ބަލައި އެކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށްބުނެ، ސ.މަރަދޫ، ސޭބުލާގެ / އިބްރާހީމްދީދީ (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު: A017671) އާ [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރި އެވެ. މި އިސްތިއުނާފުގައި [illegible] ފަރާތަކީ ސ.މަރަދޫ، ސޭބުލާގެ / އަލީދީދީ (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު: A017672) އެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްމަންޒަރު ހުރި ގޮތުގެ ޚުލާޞާ:

3. "ކަރަމަތީ" ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްފައިވާ ފާރަމުގައި "އިލެކްޓްރިކް މުދާ ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ" ދޫކޮށްފައިވަނީ ސ.މަރަދޫ، ސަތޮޑާގެ / ޢަބްދުއްރަޝީދަށް. ވިޔާފާރިކުރާ ތިރީގައިވާ ފިނޭންސް އެއްޗެހި ސިވިލް ކޯޓުގެ އިދާރާއެވެ.[1] މިހުއްދައަކީ ސިވިލް ކޯޓުން 2001 ވަނަ އަހަރު ދޫކޮށްފައިވާ ހުއްދައެއްކަން އެނގެއެވެ.

4. ސ.މަރަދޫ، ސަތޮޑާގެ / އިބްރާހިމްދީދީ އާއި ޢަބްދުއްލަޠީފް ޢިމާރާތު ދެމެދު 03 ޑިސެމްބަރު 2007ގައި ނަންބަރު:2007/S3/25 "ވިޔާފާރި ބަދަލުކުރުމާއި ބެލެހެއްޓުމާއި ބެހޭގޮތުން ކުރެވުނު އެއްބަސްވުން"ވެސް ވެފައިވެއެވެ. 03 ޑިސެމްބަރު 2007 ގައި ވެފައިވާ މިއެއްބަސްވުން، ބާޠިލު ކުރުމަށްފަހު، 11 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި، އިބްރާހިމްދީދީ އާއި އަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ތަރާދު ގެ ދެމެދު ބައެއް އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވެއެވެ. މީގެ ތެރެއިން މި އެއްބަސްވުމުގެ ބާބުތަކާ ހުރިހާ ކަމެއް ހުށަހެޅުނު އެއްބަސްވުމުގެ މާއްދާ ތަކުގެ އިތުރުކުރުމާއި، މިބަޔާނު ބަލާއި ބަދަލުތަކާއި ވިޔާފާރި ކަމާ ބެހޭގޮތުން ހިސާބު ދެމުންދާ ފައިސާއަށް ޙަވާލުކުރުމަށް ޝަރުޠުތަކަށް ބޭނުންކުރެވޭ މުޢާމަލާތުތަކާ އިތުރުކުރެވޭކަން އެނގެއެވެ.[2] މިގޮތުން އެއީ، ހަދިޔާއަކަށް ވެފައިވާ ފައިސާގެ ދަށުން ރަނގަޅުކަމާއިއެކު ބަޔާންކޮށް ގޮތަށް ކަނޑައެޅިފައި ވާ ކަމެއްކަން ވީ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން އަޅާފައިވާ ބަދަލުކަން އެނގެއެވެ.

---

[1] ފިނޭންސް ވިޔާފާރި އޮފީހުގެ ފާރަމު ތެރޭގެ ވިޔާފާރީގެ ދަފްތަރު އާއި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު IC-0001/S3/2001 އިޖުރާޢަތު ބަލާ ހުއްދަ ކަރުދާސް.

[2] އަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ އިބްރާހިމް އާއި ސ.މަރަދޫ ސަތޮޑާގެ، އިބްރާހިމްދީދީ އާ ދެމެދު 11 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި ކޮށްފައިވާ ނަންބަރު:2007/S3/25 އެއްބަސްވުމުގެ 01-(ނ) ގައި އޮތީ 22 ވަނަ މާއްދާގައެވެ.(ފާހަގަ މިފަދަ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ނަންބަރުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރާފައިވާ ގޮތަށް ވިޔާފާރިކުރާ އެއްބަސްވުމުގެ ނަންބަރު ބަދަލުކުރެވިފައެވެ.)

5. [illegible] ސިޓީ ކައުންސިލްގެ އިދާރާއިން [illegible] ބިމާއި އިމާރާތް [illegible] "[illegible]" [illegible].

6. 11 [illegible] 2017 ގައި [illegible]

" [illegible] A017672: [illegible] (IG-0001/S3/2001: [illegible]."[3]

7. [illegible] 10 [illegible] 2018 ގައި [illegible]

" [illegible] 9 [illegible] 2017 ގައި [illegible] 3.8 [illegible] 1.2 [illegible] 1 [illegible]."[4]

---

[3] [illegible] 11 [illegible] 2017 ގައި [illegible].

[4] [illegible] 10 [illegible] 2018 ގައި [illegible].

8. [illegible] އާއި ގުޅިގެން، 22 [illegible] 2018 ގައި 6 [illegible]

[illegible] ސިޓީއެއް [illegible]

[illegible]

[illegible] "[illegible]"

[illegible] ވެއެވެ؛

"...[illegible] 2017 [illegible] 2017 [illegible] 8 [illegible] 452000/-ރ [illegible] 7000 [illegible] 485 [illegible] 6 [illegible] 6 [illegible] 6 [illegible] 26000/-ރ (ސައްބީސްހާސް ރުފިޔާ/-) [illegible] އޭގެ ފަހުން -/75000ރ(ހަތްދިހަ ފަސްހާސް ރުފިޔާ) [illegible]

[illegible] (ބ[illegible]) [illegible]..."

ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުން:

9. "ކާރަމާޗީ" ޕާރކު، ހުޅުމާލޭގައި ހުރި ތަކެއްޗާއި މުދަލާއި، ލީޒުއެގްރީމަންޓުގައިވާ އިންޓީރިއަރގެ ބޮޑުގެ ދަރަނި ގެންގޮސްފައިވާކަމަށް ބުނެ، އަޕީލަނީ ސިވިލް ކޯޓުގައި ދައުވާ ކުރި އެވެ. އެދައުވާގައި އޭނާ އެދިފައިވަނީ، އޭނާ ހުޅުމާލޭގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގާއި، ކާރަމާޗީ ވިޔަފާރިން ލިބެންޖެހޭ ދަރަނި ގެންގޮސްފައިވާ މުދަލުން ނިސްބަތްވާ ފައިސާ އާއި ހުޅުމާލޭގައި ހުރި އަދިވެސް ހަވާލުކުރަންޖެހޭ މުދަލާއި ބަދަލުގެ ގޮތުން ސެކިއުރިޓީ ޑިޕޮސިޓާއި ކުލީގެ ފައިސާ ވިޔަފާރިގައި ޚަރަދުކުރި ފައިސާ އަދި ކުރި ބަޔާންކުރި އެހެނިހެން ހޭދަތައް ކަމާބެހޭ ފަރާތުން ދައްކަވައިދިނުމަށް ހުކުމްކޮށްދިނުމެވެ. އެމައްސަލަ ބަލައި ނިންމާފައިވަނީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 548/Cv-C/2018 ފައިސަލާ ނިންމެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމީގޮތް:

10. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 548/Cv-C/2018 ފައިސަލާގެ ޤަޟިއްޔާގެ ނިމުން ގޮތުގެ ދެވަނަ ބައިގައި، އެފައިސަލާ ނިންމާފައިވަނީ،

> "ދަންނަވާ، އިސްތިއުނާފުގެ ސުވާލުތަކާގުޅޭ ދަލީލުތަކާއި ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޔާންތަކާއި ލިޔެކިޔުންތަކާ ވަޒަންކޮށް ދައްކާފައިވާ ބަޔާންތައް ބެލުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ އަޕީލަންޓުގެ ހައްޤުގައި ދަޢުވާލިބުނު ސިވިލް ކޯޓުގައި ނިންމާފައިވަނީ އަދި "ކާރަމާޗީ" ޕާރކްއަށް އެއްބާރު ސިޓީ ކުރުއަސްފުގެ އިންޓަރިއަރ ސިވިލް ކޯޓުގެ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ދިޔައީ ކުރި ބާރުގައި ކަނޑައެޅި އިންތިޤާލުގައި ބަޔާންވުނު ޕާރޓްއަށް ހަވާލުކުރި ތަކެތީގެ ތަފްސީލް އަދި ޙަވާލުކުރަން، އިސްތިއުނާފްވެފައި ޕާރޓަ (ކާރަމާޗީ ޕާރޓަ) ދައްކާލަންޖެހޭ އިންޓީރިއަރގެ ބޮޑުގެ ދަރަނި ގެންގޮސްފައިވާ ދައްކާކަށް އަޕީލަންޓުގެ ނިސްބަތުގައި ގެއްލިގެންދިޔައީ، އަދި އިޢުތިރާފުގައި ދައްކާލަންޖެހޭ އިންޓީރިއަރގެ ނަގާގައި ލިބުނު ބަޔާންކުރި ޕާރޓީއަށް ދައްކާކަށް އަޕީލަނީގެ މުދަލު ލިބުނުކަމަށް ބުނާކަމަށްވާތީ، ދައްކާކަށް އަޕީލަނީގެ ނަގާގައި ބަޔާންކުރުމަށް ކާރަމާޗީ ޕާރޓަ ދައްކާލަންޖެހޭ އިންޓީރިއަރގެ ހަރުމުދަލުގެ ބޭނުމުގައި -/3،800،000 ރ. (ތިންމިލިއަން އަށްސަތޭކަ ހާސް)ގެ މުދަލު ހުރިކަމަށްވާތީ، އަދި އުފާރަ (ކާރަމާޗީ ޕާރޓަ) އިން ކަނޑައަޅާ މުދަލު

ނަގާފައިވާ ކާސްޖަހާދުން ފިހާރައަށް ދައްކާފައިވާ -/1,200,000ރ. (އެއްމިލިއަން ދުއިސައްތަހާސް ރުފިޔާ) ދައުލަތުގެ އިސްތިރާތީޖީގެ ފަންޑުން ނަގާފައިވާކަމަށްޓަކައި ދައުލަތުގެ ފަންޑުން ހަރަކާތްތެރިވާ ހަރަކާތުން ސަރުކާރުން ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ކަމަށް ނުކުތުމާއި ދައުލަތުގެ އެކިފަރާތުން ދައްކާފައި ނުވަތަ ދައުލަތުގެ އެކިފަރާތްތަކުގެ ފަންޑުން މިފައިސާގައި ކޮންމެ އެކުލަވާ -/5,000,000ރ. (ފަސްމިލިއަން ރުފިޔާ) ދައުލަތުގެ ފަންޑުގެ ބަޔަކުން އެދަރަރަށް ސަރުކާރުން ހަމައެކަނި ބޭނުންކުރެވޭނެކަމަށް، ދައުލަތާއި އެކިފަރާތްތަކުގެ ހަރުގައި ހިންގާފައިވާ ކަމުގައި ފިހާރަ ސަރުކާރު ބޮޑުވެރިޔާގެ އިސްތިރާތީޖީ ބޭންކްއެކައުންޓް އެކައުންޓަށް ހުރި މުދަލުގެ މިންވަރު ބަލައި އިތުރުކަރުދާސްތަކުން ދައުލަތުގެ ބަދަލުގައި ބަޔަކުގެ ބަޔަކުން އެންމެން އިންތިހާބުގައި އެކަމާ އަދި އުފެއްދުމުގެ ހުރި މުދަލުގެ އެކަމާ އަސްލު މިންވަރުކުރުމުގައި ވަކިވަކިކޮށް ގޮތުގެ މިންވަރު ނަގާފައިވާ ދައުލަތުގެ އިސްތިރާތީޖީގެ ފަންޑުން 22 ޖަނަވަރީ 2018 މިއަހަރުގައި މިއީ ދައުލަތާއި އެކިފަރާތްތަކުން ފަންޑުގައިވާ ސިޓީއެއްގައި، އިސްތިރާތީޖީ އުފެއްދުމުގެ ބޭންކުއެކައުންޓް އެކައުންޓުގައި ހުރި -/452,000ރ. (ހަތަރުސަތޭކަ ފަންސާސްދެހާސް ރުފިޔާ)ގެ މުދަލުގެ ބަދަލުގައިވާ އިސްތިރާތީޖީ ސިޓީއިން އެކަމަށް އެދުމުގެ މިއަދުގެ އިސްތިރާތީޖީ އުފެއްދުމާއި ބޭންކުއެކައުންޓް އުފެއްދުމުގައި ހުރި އެކިފަރާތްތަކުގެ މުދަލުގެ އަދި މިންވަރުތަކުގެ ބޮޑުގައި އިސްތިރާތީޖީ ފަރާތުން އިޢުލާނުކޮށް ސަރުކާރުން ޕްރޮޖެކްޓް މިންވަރުތަކުން މިފައިސާ -/452,000ރ. (ހަތަރުސަތޭކަ ފަންސާސްދެހާސް ރުފިޔާ) އަދި ދައުލަތުގެ އިސްތިރާތީޖީގެ ފަންޑުން ދައުލަތާއި އެކިފަރާތްތަކުން ދަށުގައި ފައިސާއާއިގުޅޭ ކަސިންއަކުގައި މިފައިސާ އެކިފަރާތްތަކުން ބޭނުންކުރުމުގެ ބޮޑުން 29 އޮގަސްޓް 2018 ގެ ދުވަހުން ފެށިގެން މަދުވެގެން އެހަރަކާތް ޖެހިމުންދާ އެހަރަކާ ސިޓީވީ ކުރިން ފައިސާދައްކާފައިން ބޮޑު މުއްދަތު 02 (ދޭއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި -/452،000ރ. (ހަތަރުސަތޭކަ ފަންސާސްދެހާސް ރުފިޔާ) ދައްކާ ހޯދުމަށްކަމުގައި، ސެކިއުރިޓީ ކަރަޕްޝަނާއި ފިހާރައާއި އިސްތިރާތީޖީ ބޭންކުއެކައުންޓް އެކައުންޓުގައި ހުރި މުދަލުގެ ބެލެހެން އެކިފަރާތްތަކުގެ މުދަލުތަކުން ސަރުކާރުން ޕްރޮޖެކްޓް ޑިސެމްބަރ ދެވިދާނެކަމަށް 30 އޮގަސްޓް 2018 މިއަހަރުގެ ހުކުމުން 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ސެކިއުރިޓީ ސްޓޭޓުގެ އެކިފަރާތް (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A017672) އާއި ބޭންކުއެކައުންޓްތަކުން ސެކިއުރިޓީ ސްޓޭޓުގެ އިސްތިރާތީޖީ (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A017671) އަށް އަންގައި ބަލާކަމަށްވާނެވެ." މި ފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާތައް:

11. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 548/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން އަދި އިބްރާހީމްދީދީގެ ފަރާތުން ތިރީގައިވާ ނުކުތާ ހުށަހަޅާ އެ ނުކުތާއާއި ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާއަކީ؛

11.1 ސ.މަރަދޫ، [illegible]ގެ / އިބްރާހީމްދީދީގެ ފަރާތުން ސ.މަރަދޫ، [illegible]ގެ އަލީދީދީއަށް 22 ޖަނަވަރީ 2018 ގައި ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީގައި [illegible] ފިހާރަގައި -/452,000ރ (ހަތަރުލައްކަ ފަންސާސްދެހާސް ރުފިޔާ)ގެ މުދާ ހުރިކަމަށް ބުނެފައިވާކަމާއި، އެހެންކަމުން [illegible] ފިހާރަގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގަކީ އިބްރާހީމްދީދީގެ [illegible] ސިޓީގައި [illegible] [illegible] އިބްރާހީމްދީދީގެ [illegible] އިޢުތިރާފުން [illegible] ޝަރީޢަތުން ނިންމާފައިވާ އިބްރާހީމްދީދީގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] ސިޓީގެ [illegible]، އެ ސިޓީގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ނުކުތާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި Doctrine of laches ގެ [illegible] [illegible] ނިންމާފައިވާކަމަށް ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

[illegible] ނުކުތާތައް:

12. މިމައްސަލައިގައި [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 548/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ [illegible]، އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އިބްރާހީމްދީދީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި، އެ ނުކުތާތަކާއި ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަންކަން [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

[illegible] ޓޯޓް ޤާނޫނު:

13. [illegible] "[illegible]" [illegible] ލޯ އޮފް ޓޯޓްގައި [illegible] (unlawful interference with Goods) [illegible] (detain) [illegible] (conversion) [illegible][5]

[illegible]

14. މި ދަޢުވާއަކީ ހުއްދަ ނޫން ގޮތުގައި މުދަލަށް އަރައިގަތުން (trespass) ނޫނީ ހުއްދަ ނޫން ގޮތުގައި މުދަލު ބަދަލު ކުރުން (conversion) ކަމަށްވިޔަސް، ހުއްދަ ނޫން ގޮތުގައި މުދަލަށް އަރައިގަތުންވިޔަސް ވެސް ހުށަހަޅާ ދަޢުވާއެއްގައި، [illegible] (possession) [illegible] (right to immediate possession) [illegible][6]

---

[5] القاعدة "لا يجوز لأحد أن يأخذ مال أحد بلا سبب شرعي" [illegible]

[6] القاعدة "الأمر بالتصرف في ملك الغير باطل"

15. އަލީދީދީ ހުށަހެޅި ދަޢުވާއާއެކު ހުށަހަޅާފައިވާ "އިލްތިޒާމް މުދާ ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ" އަށް ބަލާލުމުން "ކަރަމަލީ" ފާމަސީގައިވާ މުދަލުގެ މިލްކުވެރި ފަރާތަކީ އަލީދީދީކަމަށްވާތީ،[7] އިބްރާހީމްދީދީ [illegible] [illegible] އެފާމަސީގައިވާ މުދަލުގެ [illegible] އިބްރާހީމްދީދީއަށް [illegible] [illegible] [illegible] ފާމަސީ އަލީދީދީކަމަށްވާތީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.

މުދަލުގެ ވާން:

16. މިޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާލިޔުމުގައި މުދަލުގެ [illegible] [illegible] ހިމެނިގެންވާތީ، ފައިސާ [illegible] ހުރިހާ [illegible] ތަކެއްޗެވެ.[8] މީގެ އިތުރުން، މުދަލުގެ [illegible] އެކި އެކި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] ހިމެނިގެން ކަމަށް ދެކެމެވެ.

މުދާ އަނބުރާ ހަވާލުކުރުމަށް އެދުން:

17. ޤާނޫނީ ހިމާޔަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅުއްވާ ދަޢުވާގައި، އަލީދީދީ ވަނީ، "ކަރަމަލީ" [illegible] [illegible] [illegible] އަލީދީދީއާ [illegible] ކުރުމަށް އިބްރާހީމްދީދީއަށް 10 ޖަނަވަރީ 2018 ގައި އަންގާފައެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމްދީދީގެ [illegible][9] [illegible] އިބްރާހީމްދީދީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު:6/91 ([illegible] [illegible] ޤާނޫނު) ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "މިލްކުވެރިކަން" (ownership)އެވެ.

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު:6/91 ([illegible] [illegible] ޤާނޫނު) 22(ހ).

[9] "لا يحل لأحد أن يأخذ متاع أخيه لاعبا ولا جادا فإن أخذه فليرده عليه"

އެތުރަށް އޭނާގެ ބެލުމުގެ ދަރަން ގެނެސްފައިވަނީ އަމީރީރީގެ ހުރުމުގައި "ކަރަދަހި" ބަޔާނު ކުރުމުން ކަމަށް ބުނުމެވެ.

ނަގައިދެވޭ ބަދަލު:

18. ޤާނޫނާއި ހިމާޔަތް އެކަށައަޅާފައިވާ މުދަލުގެ އަންނާގެ ބެލުމުގެ ދަރަން ގެނެސްފިކަމަށް ބެން ހުރިހާ މައްސަލަތަކުގައި ނަގައިދިނުމަށް އެދިވަޑައިގެން ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ތަފާތުގައި، އެކަން ކުރިމަތިލާ ކުރިއަށް އުޞޫލުތަކުގައި އެވަރު ކަމަކާ އަރައިގަތުން ދުރުކުރުމަށް އަދަބެއްގެ ގޮތުގައި ނަގައިދެވޭ އެގްޒެމްޕްލަރީ (exemplary/punitive) ޑެމޭޖަސް، އާއި އެކަށައަޅާ ގޮތުގައި ސަބަބުން ބަދަލުން، އެކަމުގައި ފިޔަވަޅުތަކުން، ވަރުގަދަކަމުން، އަދަބުދިނުން، ނަފްސާނީ އުދަގޫތަކުން، އިހުމާލުތަކުން، ބަންދުކުރުމުންނާއި ކަމެއް ހިނގައިފައި ވުރުގެ ސަބަބުން، އެކަނި އަދަބުގެ ސަބަބުން ލިބޭން ގެއްލުމަށްވުރެ ގެއްލުން އިތުރުވެފައިވާނަމަ، އޭގެ ބަދަލުގެ އެގްރޭވޭޓެޑް (aggravated) ޑެމޭޖަސް، އަދި އަސްލު ގެއްލުމެއްވެފައި ނުވާނަމަވެސް އޭނާގެ ޤާނޫނީ ޙައްޤެއްގެކަން އަނިޔާވެރިކަމެއްކަމުގައި ރަމްޒީ ގޮތުން ނަގައިދެވޭ ނޯމިނަލް (nominal) ޑެމޭޖަސް ހިމެނެއެވެ. ނަމަވެސް އާންމު ގޮތެއްގައި މިބާވަތުގެ ދައުވާތަކާއި ގުޅިގެން ނަގައިދިނުމުގައި އަދަދުގެ އަދި ނޫނީ އުޞޫލުތަކާއި ގުޅިފައިވާ މަސައްކަތުގެ އަގެވެ. އެހެނަސް، އަދަދުތަކުގެ ޚާއްޞަ ބަދަލު އަދަދެވެ.[10] ފިޤްހީ އުޞޫލަކީ، އެވަރަކަށްދޭން އަދަބު އެއްގޮތަށް އޭގެ ޖުމްލަ އަނިޔާވާ ކުރެވިދާނެކަމެވެ. އެހެނީ އަދި ދާއިރާ އުނިގޮތުން ކަމަށްޖެހޭނެއެވެ. ނަމަވެސް، އެއްޗެއްކަން ހުރިކަމެއް މިއީ ހަމަޖައްސާފައި ގެއްލިއްޖެނަމަ، އޭގެ ވަރު ނަތީޖާ އަދި އަދަދުކަނޑައަޅާނެއެވެ.

---

[10] Chabbra Corporation Pte. Ltd. v Jag Shakti (Owners), The Jag Shakti [1985] AKSLR 1 (PC)

[illegible]:

19. [illegible] (consent) [illegible][11] [illegible]

20. [illegible] 2017 [illegible] 11 [illegible]

---

[11] *volenti non fit injuria.*

ފާމަސީގެ ވިޔަފާރި އެހެން އިމާރާތަކަށް ބަދަލު ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް [illegible] ބުނުމުން އެނގެނީ، "ކަރަމަލި" ފާމަސީގައި ވިއްކުމަށް ގެނެސްފައިވާ މުދާތައް އެހެން އިމާރާތަކަށް ބަދަލު ކުރާ ކަމެވެ. އެމުދާތައް [illegible] ހިންގަން [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި ހަމައެހެންމެ، [illegible] އިމާރާތުގެ ވެރިފަރާތަށް "އެހެން ވިޔަފާރިއެއް" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއީ "ކަރަމަލި" ފާމަސީގައި ހުރި މާލު [illegible] ވިޔަފާރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

21. [illegible] 22 ޖެނުއަރީ 2018 ގައި [illegible] [illegible] ކުރިން ބަޔާންކުރި ސިޓީގައި [illegible] " 2017 [illegible] 8 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "ކަރަމަލި" [illegible] [illegible] [illegible]." [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] "ކަރަމަލި" ފާމަސީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައެއް ނެތެވެ.

22. "ކަރަމަލި" ފާމަސީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] "ކަރަމަލި" ފާމަސީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. "ކަރަމަލި" ފާމަސީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، "ކަރަމަލި" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ނުވަތަ [illegible]

[illegible]

23. [illegible]

24. [illegible]

25. [illegible]

[illegible]

26. [illegible] 22 [illegible] 2018 [illegible] "[illegible] -/452000ރ [illegible]." [illegible]

27. [illegible][12]

28. [illegible]

---

[12] القاعدة: الكتابُ كالخطاب/ البيان بالكتاب كالبيان باللسان.

29. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގައި، އިބްރާހީމްދީދީ 22 ޖެނުއަރީ 2018 ގައި ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކީ، [illegible] ފިހާރައިގައި ހުރި މުދަލުގެ އަގުގެ މައްޗަށް ނުވަތަ މުދަލުގެ މައްޗަށް އޭނާ [illegible] ވެފައިވާ އިންޒާރެއް ކަމަށް އެ ސިޓީ އެކުގައި ލިޔުމުން ދީފައި ނުވެއެވެ. އެސިޓީއަކީ [illegible] [illegible] [illegible] އައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމްދީދީ [illegible] [illegible] ބޭބޭ އަލީދީދީއަށް [illegible] [illegible] މުޅި އެ ސިޓީ އެކުގައި [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން، ހައިކޯޓުން އިބްރާހީމްދީދީގެ [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމްދީދީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

30. އިބްރާހީމްދީދީގެ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައި [illegible] ދެވަނަ ކަމަކީ، doctrine of laches [illegible] [illegible] ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ފާހަގަ ކުރި ކަމަށެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2009/HC-A/327 ޤަޟިއްޔާއާއި ނަންބަރު: 2017/HC-A/262 ޤަޟިއްޔާގައި މިކަމަށް ޖަވާބު ދީފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ނަތީޖާ:

31. އަލީދީދީގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްގެން ހިންގަމުންދިޔަ "[illegible]" ފިހާރަ އާއި ފިހާރައިގައިވާ މުދާ އިބްރާހީމްދީދީގެ ބެލުމުގެ ދަށުން [illegible] ސާބިތުވެއެވެ. އިބްރާހީމްދީދީ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ފިހާރަ އިބްރާހީމްދީދީގެ ބެލުމުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] އަލީދީދީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް [illegible] [illegible] އިބްރާހީމްދީދީއަށް ސާބިތު [illegible] ނެތެވެ.

32. މިމައްސަލައިގައި، "[illegible]" ފިހާރައިގެ މުދަލުގެ ތަފްޞީލާއި އަދި އެ މުދަލުގެ އަގެއް އިބްރާހީމްދީދީގެ [illegible] [illegible] ކޯޓުގައި ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވެއެވެ. [illegible] އިބްރާހީމްދީދީގެ [illegible] [illegible] ފިހާރައިގެ ހުރި މުދަލުގެ ތަފްޞީލު

[illegible]

33. [illegible]

34. [illegible][13] [illegible]

35. [illegible] 548/Cv-C/2018 [illegible]

---

[13] [illegible] 7.5 [illegible]

ޙުކުމް:

ވީމާ، އިސްވެ ބަޔާންވެފައިވާ ކަންކަން އެހެން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 548/Cv-C/2018: ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ޙުކުމުގައި، އޮތް އިބްރާހީމްދީދީގެ އިޢްތިރާފުން ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ -/452,000ރ. (ހަތަރުލައްކަ ފަންސާސްދެހާސް ރުފިޔާ) ދެއްކުމަށް އިބްރާހީމްދީދީގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ޙުކުމުގެ އެބައި ބާޠިލުކުރަން ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިޤަޟިއްޔާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު